

1. WSTĘP

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska¹, polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska (art. 13). W celu realizacji polityki ekologicznej państwa zarządy województwa, powiatów i gmin sporządzają swoje programy ochrony środowiska uwzględniając w nich cele ekologiczne, priorytety

ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia ustalonych celów (art. 14 i 17).

Cele ogólne polityki ekologicznej państwa w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz jakości środowiska określa II Polityka Ekologiczna Państwa przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13.06.2000 roku. Zgodnie z nią nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek. Oznacza to, że zdrowie społeczeństwa jako całości, komfort środowiska, w którym żyją i pracują społeczności lokalne oraz życie i zdrowie każdego obywatela są głównym kryterium w realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Dotyczy to więc miejsca pracy i zamieszkania, szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

Polityka ekologiczna winna się rządzić pewnymi zasadami, a wśród nich wiodącą, czyli zasadą zrównoważonego rozwoju. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Istotą zasady zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Oprócz zasady zrównoważonego rozwoju przy realizacji polityki ekologicznej winny być brane pod uwagę inne, pomocnicze zasady:

- zasada przezorności, która przewiduje, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować już wtedy, kiedy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania,
- zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska, która zakłada, że stosowanie prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska,
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, co w praktyce oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego, a więc potrzeba zaspokajania potrzeb obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków dla przyszłych pokoleń jako społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska oraz równoważenie szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych ze stałą ochroną różnorodności biologicznej,
- zasada regionalizacji oznaczająca między innymi rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego do ustalania regionalnych opłat i wymogów ekologicznych

- wobec jednostek gospodarczych i regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej,
- zasada uspołecznienia polityki ekologicznej przez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada prewencji, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć,
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej, która ma zastosowanie do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska.

Generalnie celami polityki ekologicznej w skali kraju w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych są:

- racjonalizacja użytkowania wody,
- zmniejszenie zużycia surowców oraz odpadów z produkcji,
- zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- ochrona gleb,
- wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
- ochrona zasobów kopalin.

Program ochrony środowiska powinien być także powiązany z dokumentami szczebla wojewódzkiego oraz powiatowego.

Z dokumentów szczebla wojewódzkiego oraz gminy zostały w pierwszym rzędzie uwzględnione:

- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego.

- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na Lata 2000/2006.
- Strategia Rozwoju Gminy Dubiecko.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dubiecko.

W „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego” wskazano 4 pola strategiczne, to jest:

- ochronę i poprawę jakości środowiska,
- racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
- współpracę transgraniczną,
- edukację ekologiczną, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY DUBIECKO.

2.1. Przestrzeń gospodarczo - społeczna gmin.

2.1.1. Stan i struktura ludności.

Gmina Dubiecko jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego. Jest to gmina wiejska, jedna z 10 gmin powiatu przemyskiego. Sąsiaduje bezpośrednio z gminami: Bircza i Krzywca (powiat Przemysł), Pruchnik (powiat Jarosław), Kańczuga i Jawornik Polski (powiat Przeworsk), oraz Dynów (powiat Rzeszów). Głównym czynnikiem powodującym kształtowanie się procesów rozwojowych w gminie są jej mieszkańcy. Pod względem zaludnienia, na tle gmin powiatu przemyskiego gmina należy do jednostek o dużej liczbie mieszkańców. Gmina Dubiecko położona jest w zachodniej części powiatu przemyskiego, we wschodniej części województwa podkarpackiego. Zajmuje powierzchnię 154 km², położona jest na terenie Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, Parku Chronionego Krajobrazu Pogórza Dynowskiego. Na jej obszarze znajduje się rezerwat przyrodniczy „Broduszurki”.

Ludność i powierzchnia poszczególnych miejscowości Gminy Dubiecko

Miejscowość	Ludność	Powierzchnia (w ha)	Udział w powierzchni gminy [%]
Bachórzec	976	1239	8,03%
Drohobyczka	1063	1558	10,10%
Dubiecko	896	239	1,55%
Hucisko Nienadowskie	610	462	2,99%
Iskań	299	1216	7,88%
Kosztowa	434	977	6,33%
Łączki	84		
Nienadowa	2259	2219	14,38%
Piątkowa	347	2539	16,46%
Polchowa		359	2,33%
Przedmieście Dubieckie	1228	851	5,52%
Sielnica	307	1092	7,08%
Słonne	170	197	1,28%
Słiwica	708	1086	7,04%
Tarnawka	115	385	2,50%
Winne – Podbukowina	274	207	1,34%
Wybrzeże	404	800	5,19%
Załazki	77		
Razem	10251	15426	100,00%

Wg danych Urzędu Gminy notuje się dodatni przyrost naturalny – na 1000 mieszkańców wynosi on 0,8 i jest niższy od średniego przyrostu w województwie wynoszącego 3,3 oraz od średniego przyrostu liczonego dla gmin wiejskich 3,8.

Wśród gmin powiatu przemyskiego jedynie Bircza ma mniej korzystne saldo migracji niż Dubiecko. Saldo migracji w Gminie Dubiecko w roku 1997 wyniosło – 63. Odpływ ludności skierowany jest do miast i wsi. Wysokie ujemne saldo migracji wskazuje na małą atrakcyjność gminy co jest spowodowane zapewne trudnościami w znalezieniu pracy.

Przyrost naturalny w Gminie Dubiecko kształtuje się od lat na dodatnim, lecz bezwzględnie na niskim poziomie.

Uwidocznił się ciągły wzrost liczby zgonów przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń. Jest to głównie wynik starzenia się społeczeństwa. Mimo tego korzystnie przedstawia się struktura wiekowa mieszkańców gminy. Układ taki determinuje przyrost naturalny, który w gminie od kilku lat kształtuje się na dodatnim poziomie. Najwięcej osób zatrudnionych jest w szkolnictwie i działalności produkcyjnej.

2.1.2. Mieszkalnictwo

W Gminie Dubiecko podstawową formą budownictwa jest budownictwo tradycyjne - jednorodzinne, wolnostojące. W większości są to budynki murowane w dobrym i bardzo dobrym stanie technicznym.

Zasoby mieszkaniowe gminy zamykają się liczbą 2305 mieszkań. Gmina otrzymała jako mienie komunalne mieszkania w „Agronomówce”, „Lecznicy” jak również mieszkania w Domach Nauczyciela. W wyniku działań komunalizacyjnych otrzymano również 2 budynki w Nienadowej przy Zespole Szkół Rolniczych oraz tzw. „Czworaki”.

2.1.3. Działalność gospodarcza

Gmina Dubiecko na tle powiatu przemyskiego charakteryzuje się średnią liczbą podmiotów gospodarczych. Według stanu na koniec grudnia 2002 roku na terenie Gminy działalność prowadziło 281 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Wśród działających na terenie Gminy podmiotów najwięcej jest zakładów osób fizycznych.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy należą:

- Zakład Drzewny „BRZUZA” Nienadowa 557
- „ŚWIT” s.c. Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Drohobyczka 395
- PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWE Przedmieście Dubieckie 43
- ZAKŁAD PRZETWÓRSTWA DRZEWNEGO s.c. Wybrzeże 9
- SPÓŁDZIELNIA KÓLEK ROLNICZYCH Przedmieście Dubieckie
- HURT-DETAL ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZO - PRZEMYSŁOWYCH Nienadowa
- Firma usługowo-handlowa Dubiecko - dystrybutor firmy Greinplast
- Stacja Paliw Euro-Center w Nienadowej

Kierunki rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Dubiecko nie odbiegają od ogólnych tendencji występujących w całym województwie podkarpackim. Szczególnie w ostatnim okresie wzrasta liczba osób, które są zmuszone do rezygnacji z prowadzenia działalności gospodarczej. Najczęstszą tego przyczyną są wysokie koszty prowadzenia działalności, wysoka konkurencja i brak rynku zbytu, trudności w pozyskaniu środków finansowych na inwestycje a także brak fachowego doradztwa. Zmianę w tej sytuacji można upatrywać we wdrażanych obecnie programach dotacji finansowanych z funduszy strukturalnych UE przewidzianych dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, jak również dla mikroprzedsiębiorstw..

Infrastruktura otoczenia biznesowego na terenie Gminy Dubiecko rozwinięta jest w stopniu bardzo słabym. Na terenie Gminy działa jedynie Bank Spółdzielczy, prowadzący obsługę finansowo-kredytową podmiotów gospodarczych i osób fizycznych.

2.1.4 Rolnictwo

Gmina Dubiecko jest gminą typowo rolniczą, w której rolnictwo stanowi najważniejszą gałąź lokalnej gospodarki. Rolnictwo jest źródłem utrzymania większości mieszkańców. O rolniczym charakterze Gminy Dubiecko świadczy obszar użytków rolnych, które zajmują 53,65% powierzchni Gminy.

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia (w ha)	Udział w powierzchni gminy [%]
1	Grunty orne	7194	46,64
2	Sady	53	0,34
3	Łąki i trawy	431	2,79
4	Pastwiska	986	6,39
5	Lasy	5570	36,11
6	Pozostałe	1192	7,73
Razem:		15426	100

Gminę zamieszkuje 10 251 mieszkańców w siedemnastu miejscowościach. Grunty orne zajmują powierzchnię 7 194 ha, co stanowi 46,64% obszaru gminy. Sady stanowią 53 ha, czyli 0,34% gminy. Łąki i trawy stanowią 431 ha (2,79%), pastwiska - 986 ha (6,39%), lasy - 5570 ha, (36,11%). Pozostała powierzchnia gminy to 1192 ha, czyli 7,73%.

Według ewidencji wymiarowej jest 2 221 gospodarstw indywidualnych. Najwięcej jest gospodarstw rolnych o powierzchni arealu od 1 do 7 ha. Jest ich 2150. Kolejną grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni 7 – 15 ha (w ilości 62). Gospodarstw rolnych od 15 do 30 ha odnotowano w 2003 r. 3 sztuki. Areał 30 – 50 ha posiadają 2 gospodarstwa. Liczba

gospodarstw o powierzchni od 50 do 100 ha to 3, zaś od 100 do 300 – 1. Gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 300 ha nie stwierdza się. Średnia wielkość gospodarstwa to około 4,3 ha. Podobnie jak w całym kraju, tak i w Gminie Dubiecko, rolnictwo od kilku lat przeżywa kryzys.

2.1.5. Szkolnictwo, oświata i wychowanie.

Gmina Dubiecko posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek oświaty i wychowania. Dział ten jest bardzo ważny o czym może świadczyć np. około 50% to jego udział w wydatkach budżetu gminy, czy też liczba osób zatrudnionych w tym dziale (nauczyciele, pracownicy obsługi) - 32,59%. Gmina Dubiecko jako jedyna gmina wiejska w powiecie przemyskim przejęła prowadzenie oświaty od 1 stycznia 1994 r. czyli 2 lata wcześniej niż ustawy termin. Okres ten wykorzystano na poprawę stanu

bazy technicznej oświaty. Między innymi wykonano wiele zadań remontowo-inwestycyjnych, jak wykonanie 3 dachów, inwestycji w Szkole Podstawowej w Drohobyczce, wykonanie instalacji c.o. na gaz w Przedmieściu Dubieckim oraz prace remontowe w szkole w Bachórczu.

Na terenie Gminy Dubiecko funkcjonują następujące typy obiektów oświatowych:

- 2 przedszkola: w Przedmieściu i Bachurczu,
- 2 gimnazja: w Nienadowej i Dubiecku z 3 oddziałami zamiejscowymi w Drohobyczce, Przedmieściu i Bachurczu,
- 10 szkół podstawowych.
- szkoły średnie (Liceum Ogólnokształcące w Dubiecku, Zespół Szkół w Nienadowej

Struktura szkolnictwa podst., gimnazjów i przedszkoli w Gminie Dubiecko w roku szkolnym 2002/2003

Lokalizacja szkoły	Stopień organizacji	Liczba uczniów
Dubiecko	Przedszkole	32
	Szkoła Podstawowa	317
	Gimnazjum	316
Nienadowa	Szkoła Podstawowa	173
	Gimnazjum	151
Przedmieście Dubieckie	Przedszkole	13
	Szkoła Podstawowa	114
Bachórzec	Przedszkole	14
	Szkoła Podstawowa	126
Bucisko Nienadowskie	Szkoła Podstawowa	60
Iskań	Szkoła Podstawowa	87
Drohobyczka	Szkoła Podstawowa	84
Śliwnica	Szkoła Podstawowa	46
Razem	Przedszkola	59
	Szkoły podstawowe i gimnazja	1474

Zródło: Urząd Gminy Dubiecko

Szkolnictwo ponadgimnazjalne zlokalizowane jest w gminie i poza terenem gminy. W zakresie kształcenia zawodowego i średniego młodzież korzysta z placówek przede wszystkim w Dynowie, Kańczudze, Przeworsku i Rzeszowie. Dobra jakość połączeń komunikacyjnych nie stanowi bariery dla młodzieży, która chce kontynuować naukę poza terenem gminy. W zakresie szkolnictwa wyższego potrzeby zabezpieczają najbliższe duże ośrodki akademickie w Rzeszowie, Przemysłu, Lublinie i Krakowie, gdzie absolwenci szkół średnich mogą kontynuować naukę na studiach dziennych i zaocznych.

2.1.6. Ochrona zdrowia

Służba zdrowia, zarówno placówki jak i personel w Gminie Dubiecko zabezpieczają podstawową opiekę medyczną mieszkańcom. W gminie funkcjonują:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Res Medica” w Dubiecku świadczący usługi w:
 - przychodni lekarskiej
 - przychodni stomatologicznej
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DOROMED” w Dubiecku świadczący usługi w:
 - przychodni lekarskiej
 - przychodni stomatologicznej
 - oraz sprawuje opiekę pielęgniarską, położniczą i środowiskowo-rodzinną,

- przychodni stomatologicznej
- oraz sprawuje opiekę pielęgniarską, położniczą i środowiskowo-rodzinną, ginekologiczną, medycyny pracy.

Ze specjalistycznej opieki medycznej mieszkańcy muszą korzystać w okolicznych miejscowościach. Najbliższy szpital i punkt pogotowia ratunkowego znajduje się w Przemysłu, oddalonym od gminy o 32 km. Szpitale drugiego stopnia referencyjności funkcjonują w stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowie. Na terenie Gminy Dubiecko zlokalizowana jest jedna apteka.

2.1.7. Komunikacja

Na terenie Gminy Dubiecko są trzy kategorie dróg – droga krajowa, drogi powiatowe i drogi gminne (w tym dojazdy do pól). Podobnie jak w większości gmin województwa podkarpackiego sieć dróg jest rozwinięta dobrze. Wiele dróg powiatowych wymaga kompleksowych remontów i wymiany nawierzchni. Brak środków finansowych pozwala jedynie na bieżące naprawy. Drogi gminne – drogi transportu rolnego i drogi dojazdowe do pól są wąskie, co uniemożliwia przejazd cięższym sprzętem rolniczym. Brak drożności dróg spowodowany jest przede wszystkim złym stanem technicznym nawierzchni i obiektów mostowych oraz

brakiem parametrów technicznych na niektórych odcinkach sieci. Wykształcone w długim okresie czasu układy osadnicze i kierunki ciążen komunikacyjnych zdeterminowały kształt i kierunki rozbudowy sieci komunikacyjnej. Wzrastający ruch na drodze wojewódzkiej przebiegającej przez obszar gminy spowoduje, że układ dróg będzie wymagał w okresie kilku lat intensywnej modernizacji i rozbudowy.

Układ komunikacyjny drogowy obejmuje następującą sieć dróg:

1. droga wojewódzka (10 km) relacji Przemysł - Domaradz o nawierzchni twardej ulepszonej, stan dobry - droga prowadząca głównie ruch gospodarczy i okresowo turystyczny.
2. drogi powiatowe (63 km) w tym o nawierzchni twardej ulepszonej - 46 km
3. drogi gminne (36,750 km)

Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Dubiecko

Lp.	Nr nowy	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość drogi w km
1	0 16061 R	33 13 001	Bachórzec – Cegielnia	0 + 600
2	0 16063 R	33 13 002	Bachórzec – Miasteczko	0 + 600
3	0 16065 R	33 13 003	Bachórzec – do Sanu	0 + 700
4	0 16064 R	33 13 004	Bachórzec – przez wieś	0 + 250
5	0 16077 R	33 13 005	Dubiecko – ul. Cmentarna	0 + 200
6	0 16072 R	33 13 006	Dubiecko – ul. Krasickiego	0 + 400
7	0 16072 R	33 13 007	Dubiecko – ul. Kościelna	0 + 100
8	0 16059 R	33 13 008	Dubiecko – Olchówka	0 + 900
9	0 16073 R	33 13 009	Dubiecko – ul. Rynek	0 + 100
10	0 16071 R	33 13 010	Dubiecko – ul. Strażacka	0 + 100
11	0 16074 R	33 13 011	Dubiecko – ul. Świerczewskiego	0 + 100
12	0 16076 R	33 13 012	Dubiecko – ul. Wałowa	0 + 500
13	0 16075 R	33 13 013	Dubiecko – ul. Zamkowa	0 + 250
14	0 16052 R	33 13 014	Drohobyczka – Jastrzębiec	4 + 000
15	0 16053 R	33 13 015	Drohobyczka – Huta	1 + 500
16	0 16054 R	33 13 016	Hucisko Nienadowskie – Kopce	3 + 500
17	0 16055 R	33 13 017	Hucisko Nienadowskie – Krzyż	1 + 100
18	0 16060 R	33 13 018	Kosztowa – Wodorówka	0 + 650
19	0 16051 R	33 13 019	Kosztowa – Górna wieś	1 + 500
20	0 16079 R	33 13 020	Nienadowa – Górka	0 + 600
21	0 16079 R	33 13 021	Nienadowa – Kąt	0 + 800
22	0 16056 R	33 13 022	Nienadowa – Las	0 + 350
23	0 16078 R	33 13 023	Nienadowa – Wysypisko śmieci	0 + 500
24	0 16058 R	33 13 024	Przedmieście Dubieckie – Czerwona	1 + 400
25	0 16067 R	33 13 025	Przedmieście Dubieckie – Podbukowina	2 + 200
26	0 16068 R	33 13 026	Przedmieście Dubieckie – Stara droga	0 + 900
27	0 16066 R	33 13 027	Sielnica – Łączki	2 + 000
28	0 16057 R	33 13 028	Sliwnica – Księża część	1 + 200
29	0 16081 R	33 13 029	Tarnawka – Załazek	2 + 600
30	0 16067 R	33 13 030	Winne Podbukowina – przez wieś	0 + 800
31	0 16062 R	33 13 031	Wybrzeże – Bachórzec	4 + 500
32	0 16069 R	33 13 032	Wybrzeże – przez wieś	0 + 500
33	0 16080 R	33 13 033	Wybrzeże – Za Sanie	0 + 500
34	0 16080 R	33 13 034	Wybrzeże – wzdłuż Sanu	0 + 800
35		33 13 035	Nienadowa – nad Sanem	1 + 969
			Razem :	36 + 750

Gęstość dróg gminnych jest wystarczająca do prawidłowej obsługi komunikacyjnej gminy.

Komunikacja zbiorowa

Obszar gminy obsługuje komunikacja autobusowa PKS w Przemysłu, Rzeszowie i Brzozowie. Gmina posiada nowy dworzec w Dubiecku. Od czasu likwidacji przez PKS Przemysł nieopłacalnych połączeń problemem jest komunikacja lokalna.

2.2. Systemy infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej

2.2.1. Zaopatrzenie gminy w wodę.

W 1999 r. opracowano program ogólny budowy wodociągu dla Gminy Dubiecko, autor opracowania; Zakład Usługowy „EKOPROJEKT” w Przeworsku. Ujęcie wody w miejscowości Nienadowa oparto na dokumentacji hydrogeologicznej zasobów wód podziemnych z utworów czwartorzędowych opracowanej przez Zakład Geologiczno-

Wiertnicy i Ochrony Środowiska „GEOLOGOS” w Rzeszowie,
autor opracowania: mgr Stanisław Mac.

Budowa wodociągu w gminie została podzielona na dwa etapy:
Etap I – obejmuje wsie: Dubiecko, Przedmieście Dubieckie,
Nienadowa;

Etap II – obejmuje wsie: Wybrzeże, Winne Podbukowina,
Śliwnica, Drohobyczka, Kosztowa, Bachórzec, Słonne, Hucisko
Nienadowskie.

Ogólne zapotrzebowanie wody dla całej gminy na dobę
wynosi 2709 m³ natomiast łączna wydajność ujęcia wody
w Nienadowej oraz wydajność nowo wywierconych studni

wynosi 1182 m³ na dobę, czyli zachodzi potrzeba uzyskania
dodatkowego ujęcia wody przy zwodociągowaniu całej gminy.
Zasoby wodne z ujęć głębinowych są znane z opracowania
dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód
Podziemnych „Dolina Sanu” określa granice zasięgu głównego
poziomu wodonośnego i granice zbiornika GZWP 430 jako rejon
I – Przemysł – Dynów, który został naniesiony na planszy
graficznej kierunku rozwoju. Przy projektowaniu nowych ujęć
wody należy uwzględnić możliwość korzystania z tego zbiornika
w wypadku braku możliwości ujęć lokalnych.

Wodociągi Gminy Dubiecko (wybrane wskaźniki)

Wyszczególnienie	2003r.
Sieć wodociągowa rozdzielcza (w km) (bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów)	5,6
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania) - wodociągowe	90
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) - w dm ³	18,8
- na 1 mieszkańca w m ³	1,8

Zródło: Rocznik Statystyczny woj. podkarpackiego 2003

2.2.2. Odprowadzanie oraz oczyszczanie ścieków sanitarnych.

Problem odpadów komunalnych zarówno ciekłych (ścieki
komunalne) jak i stałych nie jest na terenie gminy kompleksowo
rozwiązany. Większość wsi nie uregulowała problemu
odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Podobnie jak w zakresie zwodociągowania opracowano
również w 1999 r. program ogólny skanalizowania lewobrzeżnej
części Gminy Dubiecko obejmujący 11 miejscowości.

Opracowany bilans ścieków na dobę wynosi z tej części gminy
1399 m³ na dobę. Obecnie istniejące oczyszczalnie ścieków
w Dubiecku o wydajności 150 m³ na dobę oraz oddana do użytku
oczyszczalnia w Nienadowej o wydajności 258 m³ na dobę nie
zapewniają przejęcia w całości określonych ścieków.
Zaproponowano rozbudowę nowo wybudowanej oczyszczalni
ścieków w miarę przyłączenia kanalizacji z poszczególnych wsi.
W chwili obecnej trzy miejscowości w gminie: Dubiecko,
Przedmieście Dubieckie, Nienadowa.

Kanalizacja Gminy Dubiecko (wybrane wskaźniki)

Wyszczególnienie	2003 r.
Sieć kanalizacyjna (w km) (bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów)	12,6
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania) - kanalizacyjne	838

Zródło: Rocznik Statystyczny woj. podkarpackiego 2003

Inwestycje w infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną
są przez gminę stale prowadzone, docelowo przewidziane jest
zaopatrzenie w wodę i system odprowadzania ścieków w całej
gminie.

2.2.3. Ciepłownictwo

Na obszarze gminy nie ma dużych wolnostojących
obiektów gospodarki ciepłowniczej. Budynki użyteczności
publicznej w przeważającej części ogrzewane są energią ciepłą
z kotłowni zasilanych paliwem gazowym i węglowym.

Budownictwo jednorodzinne ogrzewane jest z kotłowni
indywidualnych zasilanych paliwem gazowym lub węglowym
oraz piecami węglowymi. Na terenie gminy nie występują
urządzenia wykorzystujące potencjał energii odnawialnych.
Całość działań w zakresie wytwarzania i dystrybucji energii
ciepłej na terenie gminy zmierzać będzie do poprawy stanu
środowiska oraz zmniejszania kosztów wytwarzania energii
ciepłej. Gmina posiada możliwości wykorzystania zasobów
energii ekologicznie czystej, opartej o odnawialne źródła, dlatego
też należy rozważyć możliwość wykorzystania energii ciepłej
i elektrycznej ze źródeł alternatywnych (dotyczy to głównie
pozyskiwania ciepła z biomasy) z zasobów wód geotermalnych,

ze źródeł niskotemperaturowych, z energii promieniowania słonecznego oraz z energii wiatru.

2.2.4. Gazownictwo

Na terenie gminy Dubiecko do tej pory nie stwierdzono występowania złóż gazu. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokoprężny Ø 125/100 mm o ciśnieniu nominalnym CN 4,0 hPa, relacji Kopalnia Gazu Husów- SRP Siedlecza - SRRP Bachórz. Dla tego gazociągu obowiązują podstawowe odległości od obiektów terenowych, które określają przepisy techniczne (min. 15 max 35 m). Nie ma ograniczeń w liczbie przyłączy.

GPZ Dynów

Napięcie 110/15 kV

W perspektywie nie jest przewidziane opracowanie nowych sieci wysokiego napięcia. Ostatnio uzgodniono nową linię przesyłową 110 kV Jarosław – Dynów która omija gminę Dubiecko.

W gminie zaobserwowano występowanie zjawiska tzw. „złego napięcia”, co może powodować normatywny spadek napięcia w sieciach (dla linii średniego napięcia poniżej 8%, dla niskiego napięcia – poniżej 5%). Rozwój systemów energetycznych, zaopatrujących gminę powinien iść w kierunku zapewnienia maksymalnej pewności zasilania i odpowiadającej standardom jakości dostarczanej energii.

2.2.6. Gospodarka odpadami

Składowisko odpadów komunalnych znajduje się na gruntach administracyjnych miejscowości Nienadowa, na południe od drogi Przemysł - Dubiecko. Teren na którym położone jest składowisko jest nieką na terenie pagórkowatym ze spadkiem około 8% na południowy wschód. Składowisko leży na wysokości 270 - 277.5 m n.p.m., i ma kształt nieregularnego wielokąta o powierzchni eksploatowanej 0,72 ha, łącznej 1.1 ha. Otoczone jest polami rolnymi.

Na terenie gminy rozmieszczone są specjalne pojemniki o pojemności 1100 l każdy w ilości 35 szt., które okresowo są usuwane przez specjalistyczną firmę. Rocznie składowisko w Nienadowej przyjmowało ok. 3 500 m³ odpadów. Łączna ilość złożonych odpadów (składowisko eksploatowane jest od 1981 r.) wynosi 7 330 ton, co stanowi 10.5% projektowanej objętości składowiska.

W 2003 roku na terenie Gminy Dubiecko zebrano ogółem 144 Mg nies egregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz wytworzono 2,4 Mg osadów ściekowych. Decyzja Starosty Przemyskiego z dnia 31.12.2003 r. znak: R.Os.V.7645-9/03 nakazuje z urzędu Wójtowi Gminy Dubiecko wstrzymanie działalności na składowisku odpadów w Nienadowej oraz jego zamknięcie z dniem 31 grudnia 2005 r.

Na podstawie przeglądu ekologicznego składowiska oraz danych WIOŚ Rzeszów zakwalifikowano go do kategorii C - czyli składowisk do wstrzymania działalności i rekultywacji.

Analiza stanu istniejącego pozwala stwierdzić, że jest on daleki od optymalnego, zarówno w zakresie odpadów opakowaniowych jak również niebezpiecznych, pomimo że gmina

Gmina jest dobrze wyposażona w sieć gazową – w większości miejscowości gaz jest doprowadzony a do pozostałych jest planowany w najbliższym okresie. Obecnie zgazyfikowanych jest 12 miejscowości gminy, do gazyfikacji pozostaje wieś Łączki oraz 4 miejscowości za Sanem.

2.2.5. Elektroenergetyka

Istniejący stan systemu energetycznego w Gminie Dubiecko zabezpiecza aktualne potrzeby w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w energię elektryczną. Wymaga on jednak ciągłej rozbudowy i modernizacji.

Podstawowe parametry GPZ, z którego zasilany jest układ rozdzielczy gminy przedstawia się następująco:

Moc transformatorów 16+16 MVA

prowdzi system zagospodarowania odpadów. Gmina realizuje swoje ustawowe obowiązki za pomocą podmiotów gospodarczych, które otrzymały zezwolenie na zbiórkę i transport odpadów komunalnych. Należy przypuszczać, że znaczny procent odpadów zdeponowano na nielegalnych składowiskach lub spalono w domowych piecach. Z pewnością jednak w najbliższym czasie wyegzekwowane zostaną zapisy Ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminie nakazujące właścicielom wszystkich posesji zawarcie umów na wywóz nieczystości stałych. Powinno to ograniczyć ilość niewłaściwie zagospodarowywanych odpadów. Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, stanie się wtedy jedyną możliwością ograniczenia wydatków na pozbywanie się odpadów komunalnych.

System selektywnej zbiórki surowców wtórnych i odpadów niebezpiecznych nie funkcjonuje.

Problemy gminy dotyczące odpadów są następujące:

- zbyt mały procent mieszkańców objęty wywozem odpadów komunalnych,
- brak systemu segregacji odpadów komunalnych, przeterminowanych leków i środków ochrony roślin jak również opakowań po nich,
- brak monitoringu przepływu odpadów,
- brak „bazy danych” o ilości, rodzaju, jakości, itd. powstających odpadów na terenie gminy,
- niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców,
- ciągle powstające nielegalne składowiska odpadów („dzikie wysypiska”). Powstają pomimo wyraźnego zakazu - tablice informacyjne.

2.3. Środowisko przyrodnicze gminy.

2.3.1. Budowa geologiczna i rzeźba terenu.

Między Dynowem a Dubieckiem depresja Błazowej wychodzi na powierzchnię i brzeźne fałdy rzeszowskie łączą się w jedną całość z wypiętrzeniem Piątkowej, tworząc wielką wiązkę fałdów przemyskich, osiągających na linii Przemysł – Bircza ok. 30 km szerokości.

W tej strefie Karpat dokonuje się zmiana stylu tektonicznego i przejście na właściwy rejon skibowy, charakteryzujący się długimi, wąskimi, na ogół prawidłowymi

fałdami złuskowanymi. Odmienne zachowuje się wewnętrzna i zewnętrzna część tych fałdów. Granica wewnętrzna biegnie od Dynowa prawidłowo, prostolinijnie w kierunku południowo - wschodnim. Granica zewnętrzna, będąca jednocześnie brzegiem Karpat, dokonuje w Przemyśle gwałtownego skrętu, zwanego w geologii Karpat pod nazwą sigmoidy przemyskiej. Z kierunku północny - zachód - południowy - wschód brzeg Karpat skręca pod kątem prostym na południowy zachód, po czym po ośmiu kilometrach przybiera kierunek południowy. W okolicy Dobromila zmienia się znowu na południowo - wschodni, aż po Bukwinę.

W wyniku tego strefa fałdów przemyskich ulega ku południowi silnemu zwężeniu i w rejonie Dobromila osiąga jedną trzecią swojej maksymalnej szerokości. Ma to wpływ na styl tektoniczny. Po okolicy Przemyśla fałdy brzeżne są niezbyt prawidłowe, zbiegające się i rozchodzące, przeważnie pochylone na północny wschód. Synkliny są zmienne, szerokie i płaskodenne. Na południe od Sanu stają się one strome, wąskie, ściśnięte, wręcz pionowe i silnie złuskowane. Głębokość synklin jest mniejsza niż wypiętrzenie siodła, toteż składają się one głównie z wąskich smug starego eocenu i łupków menilitowych. Warstwy krośnieńskie zachowują się jedynie w głębszych łękach.

Istotnym problemem pozostaje do tej pory ustalenie przebiegu dyslokacji. W tym obszarze znane są wychodne piaskowców warstw inoceramowych w postaci piasków drobnziarnistych z żyłkami kalcytu. Odkrytki te mają charakter rumoszu skalnego. Według niektórych hipotez występuje możliwość występowania drugiej dyslokacji o przebiegu skośnym w stosunku do osi kulminacji w rejonie Słonnego. Dokładny jej przebieg jest trudny do określenia, gdyż brak jest odsonień dokumentujących jej przebieg. Pośrednio jej istnienie dokumentują objawy powierzchniowe oraz obserwacje.

Pokrywą czwartorzędową stanowią gliny i żwiry. Poniżej znajdują się utwory górnokredowe będące w naprzemianległym układzie łupków i piasków. Następnie zalegają margle krzemionkowe, a pod nimi utwory dolnej kredy.

Pod względem fizyczno - geograficznym obszar dzisiejszej Gminy Dubiecko położony jest w granicach rozległej prowincji Karpaty i Podkarpacie, w podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie. Jednym z makroregionów tej prowincji jest Pogórze Środkowobeskidzkie, porożcinane dolinami rzek na kilka mezoregionów, w tym Pogórze Dynowskie i Przemyskie. I właśnie na terenie tych jednostek zlokalizowane są miejscowości Gminy Dubiecko.

Pogórze Dynowskie jest największym mezoregionem spośród wszystkich Pogórzy karpaccich, zajmuje powierzchnię ok. 1840 km², rozciągając się pomiędzy dolinami Sanu i Wisłoka. Pogórze Przemyskie położone jest po przeciwnej stronie Sanu, który oddziela Pogórze Dynowskie i Przemyskie, także na terenie samej gminy - jej północna część znajduje się na obszarze Pogórza Dynowskiego, południowa, położona na prawym brzegu Sanu - na terenie Pogórza Przemyskiego.

Pogórze Przemyskie zajmuje mniejszą powierzchnię (ok. 640 km²) i charakteryzuje się wyższym średnim położeniem n.p.m. W związku z tym Pogórze Dynowskie pod względem krajobrazu jest nieco mniej urozmaicone, w wielu partiach przyjmuje charakter wyżynny, Pogórze Przemyskie z kolei jest bardziej "górskie" pod względem rzeźby, nawiązując do gór tzw. rusztowych. Rozdzielająca dwa pogórze dolina Sanu przyjmuje w interesującym nas terenie charakter przelomu strukturalnego - z licznymi zakolami, ostrogami i górami meandrowymi.

W miejscach, gdzie dno doliny rozszerza się, powstają rozległe terasy akumulacyjne, niezwykle podnoszące atrakcyjność krajobrazu, jak choćby w sąsiedztwie Słonnego, Wybrzeża, Iskani czy Nienadowej.

Właśnie na terenie południowej części Gminy znajdują się najwyższe wzniesienia, przekraczające 410 m. n.p.m., najwyższe z nich - Lubienka - liczy sobie 449 m n.p.m.

Oba Pogórze zbudowane są z piaskowców, zlepieńców i łupków, określanych łącznie jako flisz karpaccy. Kształtował się on w okresie od dolnej kredy do oligocenu, kiedy to zapoczątkowane zostały ruchy górotwórcze powodujące fałdowanie osadów płytkiego z reguły morza i nasunięcia się płaszczowin - wielkich pakietów skalnych - śląskiej na przedpole powstających gór, i magurskiej na płaszczowiny śląskie. Z kolei młodsze ruchy tektoniczne miały kierunek pionowy i związane były z kształtowaniem się rzeźby terenu.

2.3.2. Bogactwa naturalne

W obrębie Gminy Dubiecko istnieje udokumentowane złożo kruszywa naturalnego o zasobach przydatnych dla budownictwa w wielkości 2.414.000 ton. W obrębie terasy zalewowej rzeki San eksploatowane są złoża żwiru dla celów drogownictwa. W rejonie wsi Nienadowa, Hucisko Nienadowskie i Drohobyczka występowały cegielnie eksploatujące do produkcji ceramiki budowlanej gliny zбочzowe. W miejscowości Bachórzec eksploatowany był torf do celów opałowych i rolniczych. Obecnie torfowiska znajdują się pod ochroną, na terenie rezerwatu Broduszurki.

Niewielkie ilości ropy naftowej zostały odkryte i wydobywane do 1950 r. w Słonnem.

2.3.3. Gleby.

W obrębie zrównań wierzchowinowych i stoków z utworów zбочzowych wytworzyły się gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne. W dolinie Sanu oraz jego dopływów z utworów eluwialnych powstały gleby typu mad, lokalne czarne ziemie właściwe.

2.3.4. Wody podziemne i powierzchniowe.

Wody podziemne

Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden z istotnych zbiorników wód podziemnych powiatu przemyskiego (według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego). Jest to GZWP 430 „Dolina Sanu” ze strefą ochrony sanitarnej, który obejmuje swoim zasięgiem gminy: Przemyśl, Krasiczyn, Krzywca, Dubiecko. Jego powierzchnia wynosi 98 km², średnia głębokość - 10 m, a zasoby dyspozycyjne - 35 tys. m³/d.

Wody powierzchniowe.

Wody powierzchniowe stanowi rzeka San oraz kilka jej dopływów. Spotykane są nagłe wezbrania, w wyniku, których zalewane są doliny rzek. Wody Sanu wykazują duże zanieczyszczenie bakteriologiczne. Rzeka San jest najważniejszą i największą rzeką przebiegającą przez gminę Dubiecko. W porównaniu do 1993 r. stwierdza się znaczną poprawę pod względem czystości wody (fizyko - chemicznym) z uwagi na oddanie do eksploatacji oczyszczalni ścieków w Sanoku, Dynowie i Dubiecku.

Wody gruntowe obejmują dwa obszary:

- o obszar doliny Sanu i jej dopływów
- o obszar wierzchowiny trzeciorzędowej

2.3.5. Warunki klimatyczne

Gmina Dubiecko należy do Podkarpackiej dzielnicy rolniczo – klimatycznej. Średnia temperatura roczna wynosi od $+7^{\circ}\text{C}$ do $+8^{\circ}\text{C}$, średnia temperatura dnia w lecie $+18^{\circ}\text{C}$, a w zimie -3°C . Stosunki termiczne ulegają pewnemu zróżnicowaniu w zależności od rzeźby terenu, głębokości zalegania wód gruntowych. Obszary inwersyjne to doliny Sanu i jego dopływów.

Czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi od 80 do 90 dni. Średnia suma opadów utrzymuje się w granicach 700 – 750 mm. Okres wegetacyjny trwa około 180 dni.

Klimat lokalny jest najkorzystniejszy w obrębie zrównań wierzchowinowych i stoków o ekspozycji południowej. Niekorzystne warunki klimatu lokalnego występują w obrębie doliny Sanu oraz jego dopływów.

2.3.6. Szata roślinna

Według przyrodniczo – leśnego podziału Polski lasy znajdujące się na badanym terenie zalicza się do Krainy Karpackiej w Dzielnicy Pogórze Karpackie. Administracyjnie należą do Nadleśnictw Dynów i Pruchnik. Występuje tu typ siedliskowego lasu świeżego wyżynnego. W dolinach potoków występują drzewostany typu siedliskowego.

Siedlisko lasu świeżego wyżynnego charakteryzują drzewostany mieszane, w skład których wchodzi: jodła, buk, grab, sosna, dąb z domieszkami brzozy, olchy szarej, osiki i modrzewia. Drzewostany typu siedliskowego charakteryzują się następującym składem: jesion, olcha szara z domieszką jaworu, świerka i dębu. Lasy występujące na tym terenie są lasami produkcyjnymi a prace zagospodarowania obszarów leśnych zmierzają do stworzenia lasów mieszanych z jodłą, bukiem, modrzewiem, dębem z domieszką jaworu, klonu, jesionu, wiązu i lipy.

W poszyciu lasu można spotkać czarny bez, leszczynę, jarzębinę, na skrajach lasów taminę i dziką różę. Występują także: maliny, jeżyny, borówki. W wilgotne lato i jesienią lasy obfitują w grzyby. Na terenie gminy znajduje się kilkanaście drzew uznanych za pomniki przyrody. Są to przeważnie stare dęby, lipy i jesiony.

Na szczególną uwagę zasługuje flora rezerwatu torfowiskowego „Broduszurki”. Na jego terenie można spotkać takie rzadkie okazy jak: rosiczka okrągłolistna, narecznica grzebieniasta, gwiazdnica bagienna, tojeść bukietowa i welnianka wąskolistna.

2.3.7. Świat zwierzęcy

Środowisko przyrodnicze ziemi dubieckiej charakteryzuje się dobrym stanem zachowania. Świadczy o tym występowanie na jej terenie wielu gatunków zwierząt objętych ochroną. Świat zwierzęcy na reprezentowany jest przez samy, zające, kuny leśne i domowe tchórze, lisy. Można spotkać także łasice, borsuki i dziki.

Na polach spotyka się bażanty, kuropatwy, przepiórki, strumieniówki, pokrzewki, kokoszki wodne, dziwonie, bociany. Nad Sanem ptactwo reprezentowane jest przez dzikie kaczkę (kaczki krzyżówki, cyranki, cyraneczki), czaple, czarne bociany. Gady występujące na tym terenie to: jaszczurka zwinka i jaszczurka żyworodna, żmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny. Przedstawicielami płazów są traszki, ropuchy szare, żaby wodne i moczkarowe,

San i jego dopływy to raj dla wędkarzy. Występują tu klenie, leszcze, okonie, jelce, płocie, brzany, karpie, sażany,

szczupaki, węgorze, świnki, kielbie, ukleje, strzelbie. Spotyka się niestety coraz mniej pstrągów, a prawie całkowicie wyginęły występujące kiedyś raki.

Bogaty świat owadów reprezentowany jest przede wszystkim przez motyle i chrząszcze. Warto wymienić takich przedstawicieli tego gatunku, jak: trzmiele, paź królowej, zmierzchnica trupia główka, mieniak strużnik.

2.3.8. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną

Położenie Gminy Dubiecko na obszarze o zróżnicowanej budowie geologicznej, podziemnym zbiorniku wodnym oraz o urozmaiconej rzeźbie terenu determinuje do przestrzegania licznych przepisów prawnych związanych z ochroną środowiska. Walory krajobrazowe i przyrodnicze – obszary leśne, rzadkie gatunki roślin i zwierząt kwalifikują dużą część gminy do obszarów o krajobrazie chronionym.

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 1991 r., Nr 114, poz. 492) za tereny chronione należy uznać parki narodowe, rezerwy i parki krajobrazowe wraz z ich otulinami oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę przestrzenną mogą mieć również niektóre pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, a zwłaszcza zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Na terenie Gminy Dubiecko funkcjonują obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi, które objęto różnorodnymi formami ochrony.

Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. Celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Park Krajobrazowy Pogórze Przemyskiego został powołany 16 grudnia 1991r. rozporządzeniem Nr 11 Wojewody Przemyskiego. Zajmuje on powierzchnię 61 862 ha. Lasy zajmują około 64% powierzchni parku. Jest on położony na terenie 6 gmin powiatu przemyskiego: Birczy, Dubiecka, Fredropol, Krasiczyna, Krzywczy, Przemysła. Obszar parku zawiera jedyne w Polsce najbardziej wysunięte na zachód lesiste pogórze Karpat Wschodnich. Pogórze – niewysokie, przepiękne góry sięgają ponad 600 m n.p.m. W wyższych partiach Pogórze można podziwiać lasy jodłowo – bukowe, niżej rozciąga się strefa wielogatunkowych lasów liściastych, przeważają dęby, graby, lipy drobnolistne, klony. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym Pogórze jest podgórska forma buczyny karpackiej, licznie występują również: jodła, świerk, jawor i wiąz górski. W okolicach Dubiecka, w miejscowości Bachórzec, występuje torfowisko przejściowe i wysokie. Licznie występują rośliny całkowicie chronione: kłokoczka południowa, lilia złotogłów, skrzyp olbrzymi, wawrzynek wilczełyko, widłak jałowcowaty, gatunki z rodziny storczyków oraz bluszcz pospolity.

Na terenie Parku Krajobrazowego Pogórze Przemyskiego istnieje osiem rezerwatów przyrody. O dużych wartościach parku decyduje także występowanie unikatowej formy krawędzi brzegu karpackiego na odcinku sigmoidy przemyskiej reprezentującej niezależnie od wyjątkowości struktury geologicznej, także wybitne walory krajobrazowe.

Na terenie parku krajobrazowego prowadzone są działania utrzymujące równowagę ekologiczną środowiska przyrodniczego poprzez zapobieganie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych i podziemnych, zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza i osłabienie wpływu emisji dalekiego zasięgu, ochrona gleb przed erozją i degradacją oraz ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zdolność ekosystemów do odtwarzania zasobów przyrody uzyskuje się poprzez zastosowanie ochrony lasów o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem, terenów podmokłych, udokumentowanych stanowisk roślin chronionych i rejonów chronionych gatunków fauny. Ponadto ochrania się obszary ochrony wód podziemnych, naturalne źródła i obszary źródliskowe, wody otwarte, węzły i korytarze ekologiczne oraz obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.

Na całym obszarze prowadzona jest intensywna ochrona konserwatorska polegająca na zabezpieczeniu istniejących wartości i przywracaniu dawnego stanu terenom, obiektom i zespołom, które uległy zniszczeniu oraz intensywna ochrona obiektów i zespołów kulturowo – historycznych polegająca na minimalizowaniu oraz eliminowaniu potencjalnych zagrożeń.

Na terenie parku krajobrazowego istnieją strefy ochrony ścisłej, tereny objęte ochroną częściową oraz ochroną ekspozycji krajobrazowej.

Pod pojęciem ochrony ścisłej rozumie się ochronę prawną najcenniejszych zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, obejmującą rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody, rezerwaty kulturowe, parki kulturowe, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków.

Ochrona częściowa to system ochrony obszarów i obiektów istotnych dla zachowania równowagi ekologicznej oraz decydujących o procesach zapewniających trwałość przyrodniczą i ciągłość kulturową obejmującą: ekosystemy leśne, korytarze ekologiczne, skupiska roślin i zwierząt objęte ochroną gatunkową, źródła i obszary źródliskowe, ciek i zbiorniki wodne, torfowiska i tereny podmokłe, obszary o szczególnych walorach przyrodniczych oraz tereny otwarte zalecane do nie zalesienia.

Pod pojęciem ochrony ekspozycji krajobrazowej rozumie się system ochrony obszarów i obiektów istotnych dla zachowania wartości estetycznych i widokowych o znaczeniu krajobrazowym i kulturowym obejmujący obszary o najwyższych walorach krajobrazowych, punkty widokowe oraz obszary ekspozycji krajobrazowej.

Ograniczenia dotyczące zagospodarowania krajobrazowych zawierają plany ochrony parków, które zostały sporządzone na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Zabraniają one m.in.:

- Lokalizacji nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ochrony środowiska;
- Lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- Utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych;
- Dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych oraz gospodarki rybackiej;
- Likwidowania zadrzewień;
- Wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych terenów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Przemysko – Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny gmin Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasiczyn, Krzywca, Przemysł, Żurawica. Z ogólnej powierzchni 48 921 ha, użytki rolne stanowią 29 987 ha. Znaczną powierzchnię obszaru

(16 939 ha) porastają lasy liściaste i mieszane o wysokim stopniu naturalności. Inne zajmują 1 995 ha. Ten Obszar Chronionego Krajobrazu powstał połączenia Hyżyńsko – Gwoźnickiego i Przemysko – Dynowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i stanowi otulinę dla Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego.

Rezerwaty przyrody

Na terenie miejscowości Winne – Podbukowina i Bachórzec znajduje się rezerwat przyrody „Broduszurki”. Został utworzony w 1995 r. Ma on powierzchnię 25,91 ha. Celem jego istnienia jest zachowanie unikatowego torfowiska wysokiego i przejściowego z rzadką roślinnością. Na jego terenie wyróżniono 10 zbiorowisk nieleśnych i 3 zbiorowiska leśne. Jest to jedyne miejsce występowania torfowisk wysokich i przejściowych w tym rejonie. Torfowisko wysokie przejściowe wysokie i wysokie w zakolu Sanu pochodzi z okresu borealnego. Miąższność torfu sięga 7 metrów, a pod torfem zalega gytia ilasta o grubości kilku centymetrów. Dobrze wykształcone zbiorowiska, duża liczba gatunków chronionych oraz przyległe do torfowiska łąki to cechy charakterystyczne tego rezerwatu.

Na terenie rezerwatu występuje zbiorowisko boru bagiennego o specyficznych warunkach siedliskowych: dużej wilgotności, beztlenowości i kwaśnym odczynie. Środowisko takie jest sprzyjające dla rozwoju rosiczki okrągłolistnej, rośliny drapieżnej, będącej pod całkowitą ochroną. Występują tu także inne rzadkie okazy flory objęte ochroną, tj. Drosera rotundifolia, Drosera longifolia, narecznica grzebieniasta, gwiazdnica bagienna, groszek błotny. Duża część rezerwatu porośnięta jest żurawiną błotną. W dużej ilości gatunków reprezentowana jest flora mszaków, które mają szczególne znaczenie w budowie torfowiska. Bogato reprezentowana jest gromada gadów. Występują tutaj jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata. Przedstawicielami płazów są ropucha szara, żaba wodna, żaba moczarowa. Bogate występowanie owadów, których samych chrząszczy jest 700 gatunków, sprzyja gnieźdzeniu się ptaków, znajdujących tu obfite pożywienie. Występują bażanty, kuropatwy, strumieniówki, pokrzewki, pierwiosnek i piecuszek. Ponadto spotyka się kokoszki wodne, dziwonie, kaczki krzyżówki, a w okresie ptasich wędrówek cyrankę i cyraneczkę.

Ponadto projektowane jest utworzenie rezerwatu „Kozigarb” o powierzchni 32,22 ha. Jego celem byłaby ochrona góry meandrowej z ciekawą rzeźbą i zbiorowiskiem łąki subkontynentalnego.

Ograniczenia zagospodarowania i wykorzystania rezerwatów (głównie turystycznego) podane są w rozporządzeniach powołujących ich do życia. Zakres ograniczeń każdorazowo dostosowywany jest do charakteru rezerwatu i chronionych w nim siedlisk. Ponadto ogólne ograniczenia zagospodarowania i podejmowania określonych działań na terenie rezerwatu określa Ustawa o ochronie przyrody (art. 23a, ust. 1). Pod kątem zagospodarowania, na terenie rezerwatu zabrania się m.in.:

- ✓ pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin;
- ✓ wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby i powietrza;
- ✓ dokonywania zmian przedmiotów ochrony i obiektów objętych ochroną;
- ✓ zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeśli służą one innym celom niż ochrona przyrody;

- ✓ wydobywania skał i minerałów;
- ✓ niszczenia gleby lub zmian sposobu jej użytkowania;
- ✓ prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej, a także rolniczej, hodowlanej lub chowu zwierząt.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno – pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych oraz obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie.

Na terenie Gminy Dubiecko występują pomniki przyrody ożywionej. Drzewa uznane za pomniki przyrody zlokalizowane są w miejscowościach: Dubiecko (w ilości 11szt), Iskań (12 szt.), Śliwnica (6 szt.) i Wybrzeże (8 szt.). Są to wiekowe dęby, lipy, jesiony, miłorzęby i akacje rubiniowe.

Ustawa o ochronie przyrody (art. 31a) stanowi wobec pomników przyrody następujące zakazy:

- ✓ Niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
- ✓ Wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- ✓ Uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- ✓ Wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
- ✓ Zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego;
- ✓ Budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu;
- ✓ Lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Stanowiska dokumentacyjne

Stanowiska dokumentacyjne – jest to kategoria ochrony, utworzona w celu zabezpieczenia dostępnych na powierzchni bądź możliwych do udostępnienia, a ważnych pod względem naukowo – dydaktycznym miejsc występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych lub podziemnych.

Na terenie gminy ze względu na zabezpieczenie dostępnych na powierzchni miejsc występowania formacji geologicznych tworów mineralnych i fragmentów wyrobisk powierzchniowych oraz podziemnych planuje się utworzenie stanowiska dokumentacyjnego „Przełom Sanu”. Plan obejmuje dno i prawy podcinany brzeg rzeki San w miejscowości Słonne. Charakteryzują się one aktywną erozją denną i podniesieniem poziomu teras, co związane jest z ruchami neotektonicznymi.

Użytkami ekologicznymi są obrzeża rezerwatu „Broduszurki” z zachowaniem dominującej grupy roślin – ostrożeńca siwego oraz przełom Sanu – grunty porośnięte ciepłolubnymi murawami.

Obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską

Do obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską objęte są zabytki, w tym umieszczone w wykazach Państwowej Służby Ochrony Zabytków, Oddział w Przemyślu. Opieką

i porządkowaniem objęte są wszystkie cmentarze. Utworzono następujące rezerwy krajobrazowo – kulturowych:

1. Nienadowa – układ parkowo – pałacowy,
2. Dubiecko – układ parkowo – pałacowy,
3. Bachórzec – układ parkowo – pałacowy,
4. Piątkowa – cmentarz z cerkwią.

Powołano następujące Zespoły Przyrodniczo - Krajobrazowe:

1. Bachórzec,
2. Dubiecko.

Utworzono Obszary Ekspozycji Krajobrazowej zgodnie z Planem Ochrony Parku Krajobrazowego:

1. Bachórzec – Działki,
2. Piątkowa.

Proponowana jest korekta granic i włączenie do obszaru Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego następujących części miejscowości:

1. Nienadowa - układ parkowo – pałacowy z otoczeniem,
2. Bachórzec - układ parkowo – pałacowy z otoczeniem.

3. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE

Gmina Dubiecko zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w pewnym stopniu przekształconych. W celu poprawy istniejącego stanu, należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych pojawiających się na terenie gminy. Do zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy zalicza się zagrożenia naturalne i antropogenne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe – tereny narażone na zalewy powodziowe, zagrożone wodami stuletnimi Q_1 w przypadkach wystąpienia powodzi katastrofalnych;
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami zanieczyszczonych wód rzek.

Zagrożenia antropogenne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczone rzeki nie odpowiadające normom w klasyfikacji ogólnej (San);
- brak zorganizowanej, systematycznej zbiórki odpadów komunalnych na terenie całej gminy, co prowadzi do zaśmiecania „dzikimi” wysypiskami negatywnie wpływającymi na całokształt środowiska przyrodniczego;
- lokalizacja wysypiska odpadów komunalnych na podłożu z gliny i ilów;
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa (brak kanalizacji dla ok. 90% gospodarstw korzystających z wodociągów) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych degradujących środowisko wodne i glebowe (odcieki z nieprawidłowo eksploatowanych zbiorników bezodpływowych).

3.1. Zanieczyszczenia powietrza

Powietrze atmosferyczne ze względu na powszechność występowania, niezbędną obecność w procesach życiowych organizmów jest jednym z elementów środowiska decydujących o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa na stopień czystości wód powierzchniowych, zakwaszenie gleb, zdrowotność lasów, zanieczyszczenie upraw. Stopień zanieczyszczenia powietrza związany jest z wielkością emisji wprowadzanych do

atmosfery strumieni zanieczyszczeń pochodzących przede wszystkim ze źródeł antropogenicznych.

Wpływ na stan środowiska atmosferycznego, w skali lokalnej posiada emisja niekontrolowana z nie punktowych źródeł. Zalicza się do nich emisja z:

- sektora transportowego,
- sektora komunalnego – z małych kotłowni i palenisk domowych, gdzie podstawowym źródłem energii cieplnej jest spalanie węgla i koksu,
- rolnictwo (hodowla bydła, zabiegi agrotechniczne).

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z czym konieczne jest systematyczne kontrolowanie stanu czystości powietrza. Wyniki badań stanowią podstawę oceny stopnia narażenia zdrowia ludzi oraz oceny wpływu zanieczyszczeń na zmiany zachodzące w środowisku.

Badania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych prowadzą WSSE i WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmuje zanieczyszczenia podstawowe pochodzące z procesów spalania paliw: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu, związki fluoru oraz zanieczyszczenia specyficzne pochodzące z procesów technologicznych. Lokalizacja punktów pomiarowych wynika z regionalnej polityki ochrony środowiska, są to miejsca potencjalnej koncentracji zanieczyszczeń. Na terenie gminy nie zlokalizowano punktu pomiarowego.

Reasumując, można stwierdzić iż gmina charakteryzuje się dość korzystnymi warunkami czystości powietrza, o czym świadczy zdrowotność lasów (w drzewostanach występują jedynie uszkodzenia słabe – I strefa zagrożeń przemysłowych), środowiska szczególnie wrażliwego na zanieczyszczenia zwłaszcza gazowe. W zasadzie na terenie gminy uciążliwość związana z nadmierną emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych nie występuje.

3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Aktualnie na terenie gminy nie zlokalizowano stacji bazowych telefonii komórkowej.

3.3. Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny wpływ posiadają:

- hałas przemysłowy,
- hałas komunikacyjny.

Uciążliwość spowodowana nadmierną emisją hałasu jest charakterystyczna głównie dla terenów zwartej zabudowy, dotyczy terenów mieszkalno – przemysłowych oraz przebiegu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Gmina Dubiecko nie była przedmiotem badań natężenia hałasu.

Na terenie gminy nie stwierdza się źródeł hałasu przemysłowego znacząco wpływających na pogorszenie lokalnego klimatu akustycznego.

Poziom natężenia hałasu drogowego zależy od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów,
- rodzaju i jakości nawierzchni,
- ukształtowania terenu,
- zawartości zabudowy,
- natężenia ruchu.

Na terenie gminy głównym źródłem hałasu komunikacyjnego jest droga krajowa Przemyśl - Domaradz. Na obszarze gminy brak jest monitoringu poziomu emitowanego hałasu.

3.4. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia wpływ i skutki zagrożeń żywiołowych i katastrofalnych na proces rozwoju przestrzennego zagospodarowania obszaru.

Gmina należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, pożary przestrzenne lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

Zagrożenia powodziowe.

Zagrożenie powodziowe dla gminy występuje okresowo, jedynie przy wysokich stanach wód w rzece San i jej dopływach. Spotykane są nagle krótkotrwałe wezbrania wód spowodowane letnimi burzami. W czasie pory bezdeszczowej występują w nich długotrwałe okresy nizu.

Zagrożenia pożarowe.

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Ochronę przeciwpożarową w zakładach przemysłowych, gdzie występuje zagrożenie pożarowe sprawują zakładowe straże pożarne. W ostatnich latach wprowadzane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

Zagrożenia chemiczne.

Awaryjne skażenia chemiczne o zasięgu lokalnym mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych.

Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym i kolejowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin.

Skażenia promieniotwórcze.

Mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w:

miejsowościach: Równe – 280 km, Chmielnicki – 400 km, na Ukrainie;
miejsowościach: Bohunice i Mochovce ok. 270 km w Słowacji;

miejsowościach: Dukowany – 400 km, Temelin – 440 km
w Czechach.

Nie przewiduje się by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

4. CELE I PRIORYTETY DLA OCHRONY ŚRODOWISKA.

4.1. Cele wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego.

- konieczność ochrony arealu gleb o wysokiej bonitacji (klasy I – IV), obszarów leśnych w szczególności lasów ochronnych przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania;
- konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego, w obrębie stref ochrony bezpośredniej studni oraz uwzględnienia zakazów i nakazów odnośnie zagospodarowania terenów ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej określonych stosowną decyzją dla ujęć wody.

4.2. Ochrona obszarów o walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

- konieczność ochrony: Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, Przemysko - Dynowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, rezerwatu „Broduszurki”, arealu gleb o wysokiej bonitacji, obszarów leśnych i obszarów występowania udokumentowanych zasobów surowców naturalnych,
- potrzeba ochrony lokalnych systemów ekologicznych.

4.3. Cele wynikające z zagrożeń naturalnych.

- konieczność ograniczenia zainwestowania i zabudowy dla terenów zagrożonych erozją i osuwiskami oraz powodzią,
- stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych.

4.4. Cele wynikające z przeobrażeń środowiska.

- potrzeba minimalizacji zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków w sposób zorganizowany;
- potrzeba minimalizacji zagrożeń wynikających z braku zorganizowanej, systematycznej zbiórki odpadów komunalnych dla wszystkich miejscowości;
- konieczność stosowania ograniczeń w zainwestowaniu w obszarach negatywnego oddziaływania istniejących i projektowanych liniowych elementów infrastruktury technicznej i komunikacji.

4.5. Priorytety dla ochrony środowiska

4.5.1. Kanalizacja obszaru gminy.

Budowa kanalizacji wymaga dużego nakładu środków finansowych i dlatego, pomimo, że jest to zadanie priorytetowe z uwagi na koszty musi być rozłożone na etapy. Zakończenie realizacji tego celu przewidziane jest na 2015 rok.

Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Nienadowej.

Celem tego zadania jest stworzenie możliwości oczyszczania ścieków sanitarnych z terenów, na których będzie wykonana kanalizacja sanitarna poszczególnych miejscowości gminy.

Budowa kanalizacji sanitarnej.

Celem tego zadania jest uzbrojenie terenów w sieć kanalizacji sanitarnej tj. dokończenie budowy w m. Nienadowa oraz rozpoczęcie budowy w m. Wybrzeże, Bachórzcu, Słonym.

4.5.2. System segregacji i odzysku odpadów.

Następstwem opracowanego planu gospodarki odpadami będzie realizacja przyjętego w nim systemu segregacji i odzysku odpadów.

4.5.2. System segregacji i odzysku odpadów.

Następstwem opracowanego planu gospodarki odpadami będzie realizacja przyjętego w nim systemu segregacji i odzysku odpadów.

4.5.3. Ochrona wód.

Ochronę przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych poprzez likwidację nieorganizowanego zrzutu ścieków do wód powierzchniowych, rowów a tym samym pośrednio do wód podziemnych. Prowadzona będzie kontrola postępowania ze ściekami, w gospodarstwach nie przyłączonych do sieci kanalizacyjnej. Pozwoli to na zinventaryzowanie oraz likwidację „nielegalnego” wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Wykonanie sieci kanalizacji deszczowej, szczególnie przy ważniejszych drogach, co zapewni ochronę gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych przed zmywanymi zanieczyszczeniami.

4.5.4. Ochrona powietrza

W celu zmniejszenia ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza gmina prowadziła i nadal będzie prowadzić działania zmierzające do modernizacji źródeł energii cieplnej w gminnych obiektach użyteczności publicznej. Zmiany w kotłowniach polegają na eliminowaniu kotłów opalanych paliwem tradycyjnym (węgiel, koks) na rzecz źródeł gdzie czynnikiem cieplnym jest substancja emitującym znacznie mniej zanieczyszczeń np. gaz ziemny lub olej opałowy. Środki finansowe na realizację tych inwestycji zabezpieczone zostaną z budżetu gminy, w którego skład wchodzi gminny fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, jak też gmina starać się będzie o pozyskanie funduszy z odpowiednich podmiotów ekologicznych (WFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska, inne fundusze celowe).

Gmina podejmuje się informowania mieszkańców poprzez rozmieszczanie ogłoszeń ulotek o obowiązujących wymaganiach w zakresie spalania paliw oraz o skutkach ekologicznych i zdrowotnych spalania niektórych rodzajów odpadów w kotłowniach (piecach) domowych (emisja rakotwórczych i mutagennych substancji do środowiska w tym dioksyn i furanów).

Systematycznie naprawianie nawierzchni dróg gminnych przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń transportowych (wynikających ze spalania paliw, ścierania opon czy eksploatacji innych części emitujących zanieczyszczenia do środowiska np. pyły azbestowe) oraz emisji hałasu.

4.5.5. Edukacja ekologiczna.

Od świadomości mieszkańców w temacie ochrony środowiska zależeć będzie powodzenie działań proekologicznych prowadzonych na terenie gminy. Edukację taką najlepiej rozpocząć od dzieci i młodzieży. Już teraz dzieci i młodzież szkół podstawowych i gimnazjum biorą udział w organizowanych przez różne instytucje (również Wójta Gminy) konkursach ekologicznych. Wpływa to na poszerzenie wiedzy o środowisku

oraz kształtowanie poglądów i postaw, które w przyszłości będą owocowały właściwą dbałością o przyrodę. Dorosłych najlepiej edukować poprzez dzieci, stąd też główne działania gminy skupiać się będą na kształtowaniu postaw proekologicznych u młodych. Promowanie ekologii odbywać się będzie nie tylko na zajęciach lekcyjnych, ale także podczas czynnego udziału w Dniu Ziemi, Akcji Sprzątania Świata, Konkursach Ekologicznych czy zajęć w zielonych szkołach.

5. WIELOLETNI PROGRAM INWESTYCYJNY WRAZ Z KOSZTAMI REALIZACJI PROGRAMU NA LATA 2004 - 2007

Jednostka realizująca – Urząd Gminy Dubiecko

Sieć kanalizacyjna

Cel – uzbrojenie terenów w sieć kanalizacji sanitarnej

L.p.	Nazwa zadania	Koszt ogółem (tys. PLN)	Źródła finansowania	Kwota dofinansowania (tys. PLN)	Finansowanie w latach (tys. PLN)			
					2004	2005	2006	2007
1.	Kanalizacja w m. Nienadowa cz. 2 IV etapu	734	Budżet Gminy SAPARD	183,5 550,5	734,0			
2.	PT Kanalizacji w m. Wybrzeże	50	Budżet Gminy	50,0		50,0		
3.	PT rozbudowy oczyszczalni ścieków w Nienadowej	50	Budżet Gminy	50,0		50,0		
4.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Nienadowej – I etap	800	Budżet Gminy SAPARD	240,0 560,0		800,0		
5.	PT kanalizacji w Bachórcu	70	Budżet Gminy	70,0			70,0	
6.	Kanalizacja w m. Wybrzeże	600,0	Budżet Gminy Dotacje	150,0 450,0				600,0
7.	Rozbudowa oczyszczalni w Nienadowej – II etap	800,0	Budżet Gminy Dotacje celowe	240,0 560,0		800,0		
8.	Kanalizacja w m. ci Bachórzec	1.700,0	Budżet Gminy Dotacje celowe	425,0 1.275,0				1.275,0
9.	Kanalizacja w m. Słonne	50,0	Budżet Gminy	50,0				50,0
OGÓLEM		4854,0			734,0	900,0	870,0	2350,0

CEL – UZBROJENIE TERENÓW SIECIĄ WODOCIĄGOWĄ

L.p.	Nazwa zadania	Koszt ogółem (tys. PLN)	Źródła finansowania	Kwota dofinansowania (tys. PLN)	Finansowanie w latach (tys. PLN)			
					2004	2005	2006	2007
1.	Aktualizacja PT ujęcia gminnego wody w Nienadowej	30,0	Budżet Gminy	30,0	30,0			
2.	Budowa Gminnej Stacji Uzdatniania wody w Nienadowej	1400	Budżet Gminy SAPARD	560,0 840,0	2.040,0			
3.	Rozbudowa gminnego ujęcia wody w Nienadowej	300	Budżet Gminy Dotacja celowa	75,0 225,0		300,0		
4.	PT sieci wodociągowej w Nienadowej, Dubiecku	90,0	Budżet Gminy	240,0		90,0		
5.	Wykonanie sieci w Nienadowej, Dubiecku	700,0	Budżet Gminy Dotacja celowa	176,0 525,0			700,0	
6.	Aktualizacja PT w m. Przedmieście Dubieckie	30,0	Budżet Gminy	30,0			30,0	
OGÓLEM		3.190,0			2.070,0	390,0	730,0	

Harmonogram zadań w zakresie poprawy stanu środowiska w Gminie Dubiecko na lata 2008 - 2011

1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Najważniejszymi zadaniami w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej są:

- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno-błotnych;
- utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego;
- podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego, między innymi poprzez promowanie zagadnień różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej - propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych i praktyk oszczędnego i rozsądnego gospodarowania, tak by nie niszczyć zasobów przyrody ponad niezbędne potrzeby, a także wskazywanie na lokalne korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej;
- zapewnienie skutecznego przeciwdziałania wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.

2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Do podstawowych zadań w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów należą:

- dalsze zwiększanie lesistości gminy (głównie przez zalesienia na gruntach nieprzydatnych dla rolnictwa oraz przez optymalizację struktury lasów w krajobrazie), a w ślad za tym dalsze powiększanie zasobów leśnych i ich udziału w globalnym obiegu węgla w przyrodzie;
- rozszerzenie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych, w tym renaturalizacji znajdujących się na terenach leśnych obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo;
- wdrożenie zasad ochrony i powiększania różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym, między innymi poprzez wprowadzanie gatunków rodzimych, wzbogacanie składu gatunkowego odnowień leśnych, przebudowę monokultur;
- wdrożenie takich technologii w gospodarce leśnej (w tym udoskonalonych rębni), które naśladują procesy i stany właściwe naturalnej dynamice zmian w drzewostanie i ekosystemie;
- wdrożenie zasad ochrony i zagospodarowania zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych;
- utrzymanie wielofunkcyjności lasów i wzmoczenie ich korzystnego oddziaływania na środowisko (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej i glebochronnej);

- poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów;
- zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych;
- dostosowanie lasów i leśnictwa, w większym niż dotychczas zakresie, do wypełniania zróżnicowanych funkcji nie tylko przyrodniczych, ale także społecznych (np. turystycznych) - powszechne, choć sterowane, udostępnienie lasów społeczeństwu z zachowaniem zasady niedopuszczania do zagrożenia trwałości i jakości zasobów leśnych;
- ulepszenie rozwiązań techniczno-finansowych zapewniających trwałość ekosystemów leśnych;
- ochrona gleb leśnych, a szczególnie substancji organicznej gleby;
- ekologizacja prac w szkółkarstwie leśnym - ograniczenie chemizacji na rzecz technik przyjaznych środowisku;
- wdrażanie programów mających na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa (w tym pracowników leśnictwa) w zakresie celów i korzyści trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej, rozwój edukacji i nauk leśnych;
- poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych;
- zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym w kształtowaniu granicy polno-leśnej i ochronie krajobrazu.

3. Ochrona gleb

Do najważniejszych zadań w dziedzinie ochrony gleb należą:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych (zarówno z punktu widzenia arealu gleb nadających się do użytkowania przyrodniczego, jak i wartości ich potencjału produkcyjnego);
- wprowadzanie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym.

4. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Dla osiągnięcia długofalowego celu w zakresie gospodarowania zasobami wód, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym, jak i ilościowym, konieczne są:

- kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) tak w działalności gospodarczej, jak i w gospodarstwach domowych;
- efektywna ochrona przed powodzią.

Ochrona przed powodzią musi skoncentrować się na przeciwdziałaniu, przy wykorzystaniu planowania przestrzennego, procesowi wkraczania zabudowy na tereny zalewowe.

5. Gospodarowanie odpadami

Priorytetowe zadania w zakresie gospodarowania odpadami to:

- pełne wprowadzenie w życie regulacji prawnych zawartych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach oraz rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy, zgodnie z przyjętym harmonogramem;
- ratyfikację konwencji międzynarodowych dotyczących gospodarki odpadowej oraz dostosowanie do wymagań tych konwencji prawodawstwa krajowego;
- zwiększenie poziomu odzysku (w tym recykling) odpadów przemysłowych poprzez odpowiednią politykę podatkową i system opłat za korzystanie ze środowiska;
- stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającego wzrost odzysku zmniejszającego ich masę unieszkodliwianą przez składowanie co najmniej o 30% do 2006 r. i o 75% do roku 2010 (w stosunku do roku 2000);

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

6.1. Instrumenty realizacji programu

Bezpośrednie zarządzanie programem spoczywa na zarządzie jednostki samorządowej obszaru, dla którego jest on sporządzony i działających z jego upoważnienia dyrektorów wydziałów jednostek organizacyjnych. Zarządzanie to polegać będzie na inicjowaniu, organizowaniu działań służących realizacji, okresowej weryfikacji elementów programu oraz corocznej kontroli postępów zgodnie z wymaganiami ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Instrumentami służącymi do wykonania zadań programu są:

- instrumenty prawne,
- instrumenty ekonomiczne (finansowe),
- instrumenty organizacyjne,
- instrumenty edukacyjno-informacyjne,
- negocjacje z współrealizatorami programu.

6.1.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych zgodnie z kompetencjami organów zarządzających programem i współrealizujących go wyższego i niższego szczebla, należą w szczególności decyzje, pozwolenia i postanowienia:

- decyzje reglamentacyjne – pozwolenia: zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu do środowiska, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- zezwolenia na gospodarowanie odpadami,
- pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
- zezwolenia – koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
- uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
- decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,

- zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- decyzje stanowiące ochronę cennych obiektów przyrodniczych,
- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
- programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
- decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
- decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu,
- akty prawa miejscowego w postaci rozporządzeń wojewody i uchwał samorządów terytorialnych określające sposoby użytkowania terenów i porządkujące funkcje istniejące i przyszłe zagospodarowanie (np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego),
- inne programy i plany mające charakter dokumentów strategicznych lecz nie tworzących prawa lokalnego.

Wykorzystanie uprawnień organów do zarządzania programem wiąże się m.in. z zastosowaniem w pełnym wymiarze procedur wspomagających procesy decyzyjne.

Chodzi tu o wdrożenie w praktyce decyzyjnej Dyrektyw 85/337/EWG i 97/11/WE dotyczących sporządzania ocen oddziaływania na środowisko (OOS) oraz Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz. U. 2003, Nr 78, poz. 706).

Nadanie w warunkach polskich właściwego znaczenia oceny oddziaływania na środowisko jako procedury istotnie wspomagającej decyzje, które niejednokrotnie mogą stanowić dylematy wymaga w szczególności:

- pełnej znajomości – przez pracowników organów uprawnionych do stosowania OOS – zasad i wytycznych obowiązujących w tej procedurze opartych na wykładni aktów międzynarodowych, konwencji i dobrej praktyce w tej dziedzinie z innych krajów,
- formułowania, w wydawanym przez organ postanowieniu, zakresu przyszłego raportu OOS w dostosowaniu do problemów środowiskowych jakie może tworzyć realizacja zamierzenia inwestycyjnego w danych warunkach, jak również ustalania w tych postanowieniach metod oceny i wariantów przedsięwzięcia w nawiązaniu do właściwości inwestycji i warunków środowiska,
- rozszerzania wymagań opracowania raportu OOS na wszelkie dokumenty strategiczne, które mogą znacząco wpływać na środowisko, zgodnie z zaleceniami Dyrektywy 2001/42/WE w sprawie „strategicznych ocen oddziaływania na środowisko”,
- prowadzenia przez organ – zintegrowanego procesu decyzyjnego w odniesieniu do wszystkich przedsięwzięć mających znaczenie dla rozwoju zrównoważonego miasta – wykorzystując do tego celu procedurę OOS i włączając do wymagań zakresu przyszłego raportu także kryteria społeczne i gospodarcze, które rozpatrywane łącznie z kryteriami przyrodniczymi mogłyby stanowić dla decydenta postawę do przyszłych rozstrzygnięć.

Podkreślić należy, że wykorzystanie procedury OOS umożliwia organowi w postanowieniu o zakresie raportu OOS postawienia warunków zbadania wszystkich skutków istotnych dla realizacji POŚ jakie mogą być wywołane zarówno przez inwestycję wchodzącą w jej zakres jak też podejmowaną z mocy

innych aktów prawa np. miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Wśród innych, nowych instrumentów prawnych szczególnie znaczenie posiadać będą procedury udzielania pozwoleń zintegrowanych wprowadzone zgodnie z Dyrektywą Rady 96/61/WE, tzw. IPPC – w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń. Obowiązkiem posiadania tych pozwoleń objęte są podmioty gospodarcze posiadające instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości².

Pozwolenia zintegrowane udzielane będą podmiotom łącznie w zakresie wszystkich oddziaływań instalacji obejmujących: powietrze, wodę, powierzchnię ziemi, odpady stałe, hałas i pola elektromagnetyczne, stosownie do standardów jakie odpowiadają najlepszym dostępnym technikom (BAT), uwzględniając w tym jednocześnie wymóg minimalizacji zużycia energii i surowców oraz zapobiegania awariom przemysłowym.

6.1.2. Instrumenty ekonomiczne

Do narzędzi tego rodzaju pozostających zasadniczo w rękach administracji szczebla krajowego, w tym Ministerstwa Finansów, należą ekonomiczne instrumenty finansowo-rynkowe wpływające na zmiany zachowań podmiotów gospodarczych i społeczeństwa:

- opłaty emisyjne,
- kary,
- podatki i ulgi podatkowe (w tym podatek węglowy na paliwa kopalne),
- subsydia i kredyty preferencyjne,
- transfery technologiczne,

instrumenty rynkowe i wspomagające działania rynku:

- handel emisjami,
- „zielone” certyfikaty,
- dobrowolne zobowiązania.

Obok już istniejących narzędzi, których rola i funkcja jest powszechna, zwrócić trzeba uwagę na nowe formy jak handel emisjami i zielone certyfikaty.

Pozytywne rezultaty programów pilotujących m.in. w Polsce dla rejonu Chorzowa wskazały, że racjonalny system handlu emisjami może ułatwić wypełnianie coraz ostrzejszych norm i standardów emisji.

Wprowadzenie systemu wymaga jednak zapewnienia tak dla przedsiębiorstw uczestniczących jak i pozostającym poza systemem jednakowych warunków konkurencji, objęcia nim wszystkich znaczących źródeł emisji, efektywności ekonomicznej i skuteczności wdrożenia, co odsuwa w czasie realizację tego instrumentu w najbliższych latach.

Zielone certyfikaty” to rozwiązania prorynkowe polegające na zobowiązaniu ilościowym wymuszania nabywania energii ze źródeł odnawialnych. Rozwiązania prawne dla przyszłego funkcjonowania tego instrumentu obowiązują już w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 maja 2003 roku o szczególnym zakresie obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii... (Dz. U. Nr 104 poz. 971).

Oczekuje się, że dzięki popytowi na zielone certyfikaty nastąpi wzrost inwestycji, przyrost mocy i produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

6.1.3. Instrumenty organizacyjne

Dobrowolne systemy zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach i instytucjach.

Elementem ułatwiającym i korzystnie wpływającym na realizację RPOŚ są systemy zarządzania środowiskowego (SZŚ) dobrowolnie wdrażane przez podmioty gospodarcze i nieprodukcyjne jednostki (organizacje). Są to:

Certyfikat ISO 14001 zgodny z normą PN-EN ISO 14001 uzyskiwany od akredytowanych jednostek certyfikujących lecz niezależny od organów administracji rządowej.

Eko – Zarządzanie i Audyt Wspólnoty – EMAS preferowany przez Rozporządzenie nr 761/2001, w którym promuje się doskonalenie systemów zarządzania zgodnych z normą ISO 14001 ale wykraczający istotnie poza obowiązki tego standardu.

Ruch czystej produkcji animowany przez Polskie Centrum Czystej Produkcji przy Politechnice Śląskiej i stowarzyszenia działające przy NOT i GIG, w którym uczestniczy ponad 600 przedsiębiorstw realizując wymaganie ukierunkowane na poprawę wskaźników energo- i materiałochłonności.

Program „Odpowiedzialność i Troska” obejmujący duże przedsiębiorstwa chemiczne kraju i animowany przez Polską Izbę Przemysłu Chemicznego.

Eko-Znak – Komitet działający przy Polskim Centrum Badań i Certyfikacji opracowujący kryteria oceny wyrobów, na podstawie, których wystawiane są certyfikaty.

System HACCP – obejmujący zarządzanie bezpieczeństwem w zakładach przemysłu spożywczego.

Koncepcja SZŚ zakłada taką przebudowę zasad oraz procedur zarządzania procesami wytwórczymi lub świadczeniem usług, a w przypadku EMAS w ogóle zasad funkcjonowania danej organizacji, aby związane z tym oddziaływania na środowisko były precyzyjnie identyfikowane oraz eliminowane, a jeżeli jest to niemożliwe, systematycznie ograniczane i kontrolowane w sposób zintegrowany z podstawowymi celami działalności. Wymaga to ustanowienia i praktycznego wdrożenia procedur identyfikacji aspektów środowiskowych, planowania strategicznego i operacyjnego oraz monitorowania działalności (systemowe audyty wewnętrzne i zewnętrzne, śledzenie oddziaływań i ich skutków, ocena realizacji planów i osiągania celów) i przepływu informacji, a także innych pomocniczych procedur i instrukcji, służących sprawnemu funkcjonowaniu SZŚ. Podstawowym wymaganiam SZŚ jest osiągnięcie systematycznego zmniejszania wpływów na środowisko w drodze zintegrowanego procesu decyzyjnego łączącego ochronę środowiska z systemem zarządzania przedsiębiorstwem.

Wdrożenie systemu EMAS jest zarówno celem polityki ekologicznej zawartej w II PEP, jak i narzędziem ułatwiającym administrowanie i zarządzanie środowiskiem w przedsiębiorstwach (jednostkach organizacyjnych). Zgodnie z jego zapisami w systemie mogą uczestniczyć nie tylko jednostki gospodarcze czy przemysłowe, ale także inne jednostki, w tym organy administracji, placówki edukacyjne, usługowe itp. o ile oddziałują one w jakikolwiek sposób bezpośredni lub pośredni na środowisko.

W ramach tego systemu³ organem upoważnionym do rejestracji będzie wojewódzki wydział ochrony środowiska, co wymaga wprowadzenia stosownych zmian w ustawie – Prawo ochrony środowiska.

Do systemu EMAS w pierwszym rządzie należy zachęcać przedsiębiorstwa o szczególnym, potencjalnym wpływie na

środowisko – podlegające wymaganiom Dyrektywy IPPC, posiadające certyfikat ISO 14001, a także władze środowiskowe wyższych szczebli zarządzania.

Inne

Narzędziami znacznie podnoszącymi efektywność realizacji polityki ekologicznej będzie w przyszłości prowadzenie zintegrowanych rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR), umożliwiających raportowanie w oparciu o bazy danych wszelkich informacji środowiskowych włączając w to opłaty, system raportów o awariach przemysłowych i eksploatacji instalacji. Do czasu uruchomienia tego systemu konieczna jest realizacja wojewódzkiego POŚ i powiatowych programów przy maksymalnie jawnym gromadzeniu informacji przez prowadzące organy i pełnej wymiany tych danych. Istotnym elementem jest zapewnienie m.in. skuteczności w egzekwowaniu zbierania opłat i kar m.in. przez zintensyfikowanie współpracy instytucjonalnej pomiędzy administracją samorządową i państwową.

6.1.4. Instrumenty edukacyjno-informacyjne

Operatywność zarządzających programem w zakresie stosowania tych narzędzi stanowi jeden z podstawowych warunków powodzenia realizacji polityki ekologicznej w obszarze objętym programem.

Instrumenty te obejmują:

- upowszechnianie ustaleń POŚ wśród pracowników organów samorządowych realizujących program,
- system szkolenia i dokształcania w zakresie ochrony środowiska,
- integrację działań na rzecz realizacji POŚ pomiędzy różnymi szczeblami zarządzania,
- aktywne formy powiązań władz samorządowych ze społecznością i mediami przez promocję POŚ i PGO na tle polityki ekologicznej kraju i regionu prowadzoną np. w szkołach, organizację konferencji związanych z wykonywanym programem i upowszechniające wskazane zmiany zachowań przedsiębiorstw i społeczności sprzyjające realizacji zasad zrównoważonego rozwoju,
- stałe zwiększanie informacji udostępnianej w sieci Internet w drodze; rozbudowy i aktualizacji zasobów informacyjnych, wymiany informacji pocztą elektroniczną, udostępniania i konsultowania projektów i dokumentów m.in. weryfikowanego w 2006 r. Programu.

Zagadnienia edukacyjno-informacyjne zostały włączone do podstawowej części Programu ochrony środowiska w postaci jego celów szczegółowych. Cenny udział społeczeństwa w działalności organów zarządzających ochroną środowiska i w procesach decyzyjnych będzie ulegał rozszerzeniu.

Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska podpisana w 1999 r. w Aarhus została ratyfikowana przez Polskę, a jej tekst został ogłoszony w Dz. U. Nr 78 z 2003 r. Oznacza to, że stanowi ona część krajowego porządku prawnego i powinna być bezpośrednio stosowana.

6.2. Kontrola realizacji programu

Kontrola realizacji programu ochrony środowiska prowadzona będzie poprzez monitorowanie:

- środowiska w zakresie jego stanu oraz zmian
- działań Urzędu Gminy Dubiecko na rzecz realizacji celów określonych w Programie Ochrony Środowiska,
- efektów realizacji Programu.

6.2.1. Monitorowanie stanu środowiska

Podstawą monitoringu stanu środowiska Gminy Dubiecko powinny być dane uzyskiwane corocznie z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Dane te będą charakteryzować stan środowiska, obiekty uciążliwe lub zagrażające środowisku, wielkości emisji zanieczyszczeń oraz niektóre dane charakteryzujące stan sanitarny środowiska.

- jakość oczyszczonych ścieków szczególnie po oczyszczalni ścieków
- jakość uzdatnionej wody przez Stacje Uzdatniania Wody
- jakość ścieków odprowadzanych
- ◆ Rozwój i poprawa funkcjonowania infrastruktury technicznej mającej wpływ na jakość życia mieszkańców i środowisko:
 - procentowy przyrost długości sieci kanalizacyjnej,
 - zużycie wody na jednego mieszkańca i dobę,
 - procentowa strata wody w sieci wodociągowej,
 - procent dróg gdzie dokonano naprawy nawierzchni w stosunku do sumy dróg, na których powinno się dokonać napraw.
- ◆ Racjonalizacja gospodarowania odpadami:
 - ilość wytwarzanych odpadów komunalnych (Mg/M/rok),
 - stopień pokrycia mieszkańców zorganizowaną zbiórką (w procentach),
 - udział zebranych odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych (w procentach),
 - udział odpadów z sektora komunalnego składowanych na wysypiskach (w procentach),
 - udział odpadów z sektora gospodarczego składowanych na składowiskach (w procentach),
 - ilość wytworzonych osadów ściekowych (w Mg-sm/rok),
 - ilość osadów wykorzystanych na cele rolnicze (w Mg-sm/rok),
 - ilość osadów wykorzystanych na cele przemysłowe (w Mg-sm/rok),
 - ilość osadów przekształconych termicznie (w Mg-sm/rok),
 - ilość odpadów wytworzona w sektorze gospodarczym (Mg/rok),
 - ilość odpadów z sektora gospodarczego poddanych odzyskowi (Mg/rok),
 - ilość odpadów z sektora gospodarczego poddanych unieszkodliwianiu przez składowania (w Mg/rok),
 - nakłady inwestycyjne na gospodarkę odpadami (w zł/rok),
 - udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy gospodarki odpadami wg oceny jakościowej (w procentach),
 - ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. dzięki wysypiska),
 - liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych.
- ◆ Dalszy rozwój edukacji i informacji ekologicznej oraz poszerzenie dialogu społecznego:
 - ilość osób, które brały udział w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska,
 - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w różnych formach edukacji ekologicznej,
 - ilość konkursów, rajdów, wystaw itp. o problematyce ekologicznej.

¹ Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 62 poz. 627 z późn. zm.).

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. (Dz. U. Nr 122 poz. 1055).

³ Program Promocji Systemów Zarządzania Środowiskowego w Polsce. Ministerstwo Środowiska, luty 2003.